

Brezpogojna predaja

Šest mesecev potem, ko se je sestala v Londonu tajinstvena konferenca med angleškimi in ameriškimi generali in vojnimi strokovnjaki in ki je rodila severnoafriški podvig, so se v Casablanki sestali odgovorni državniki Anglije in Amerike.

Londonska konferenca je bila zavita v popolno tajinstvenost, konferenci v Casablanki pa so dali povdarek odkritosti in zato tudi odločnosti. Razumljivo je, da so se v Casablanki vodili razgovori tudi o stvareh, o katerih javnost še ni mogla biti poučena. Zanimivo obeležje sestanka med Rooseveltom in Churchillom je tudi v tem, da med udeleženci ni bilo političnih osebnosti, pač pa so tam razpravljali samo vojaki. Marsikdo se je začudil, da so izostali Rusi. Ta okoliščina se je tolmačila na vse mogoče načine. Lahko pa smatramo, da po sredi ni kakršenkoli nespornost, pač pa samo nujnost imperativne prisotnosti odločilnih ruskih državnikov v Rusiji sami. Tu se, kakor vemo, razvijajo vojni dogodki ogromnih razsežnosti in usodopolnih odločitev. Zato je v tem trenutku prisotnost ruskih vojakov in državnikov v domovini neobhodno potrebna. Vsi merodajni činitelji so svetovni javnosti odkrito povedali, da sta bili Rusija in Kitajska stalno na tekočem o vsem, kar se je v Casablanki razpravljalo.

NEOMEJENO SODELOVANJE

Še drug razlog je, ki je zaenkrat moral postavljati določene razmejitve v pogledu celotne zavezniške svetovne strategije. Stvarno je ves problem neomejenega sodelovanja še vedno izredno težaven. Razvoj dogodkov v Rusiji je zelo težko, najbrže celo, nemogoče "vistosmeriti" z dogodki v Afriki oziroma zahodni Evropi. Še težja je ta "vistosmerjenost" s položajem na Daljnem Vzhodu. Požabiti ne smemo, da Rusija še vedno ni v vojnem stanju z Japonsko, medtem ko sta Ame-

rika in Anglija na tem bojišču proti Japonski naravnost življensko zainteresirani. Casablanka je gotovo čisto konkretno izdelala načrte za eventualne ofenzivne podvige proti japonskemu vsiljivcu. Jasno je, da Rusija kot "nevtralna" sila proti Japonski, ni mogla, pa niti hotela posegati v ta vprašanja.

O čem pa so pravzaprav razpravljali v Casablanki? Da so bili razgovori zgodovinske važnosti, o tem ni nobenega dvoma. To so priznali celo sami Nemci, ki so se ravno ob priliki zasedanja konference nesmrtno blamirali. O samem poteku so prinašali njihovi komentatorji na nemških radiopostajah podrobnosti z dodatki lastne fantazije. Stalno so trdili, da se vodijo pogajanja v Washingtonu, v Beli hiši. Ko pa je bilo izdano v Casablanki, na maroški zahodni atlantski obali, uradno poročilo o desetdnevnem poteku pogajanj, so angleški komentatorji na londonskem radiu zabavali angleško in svetovno javnost z nemško potegavščino. Sam g.dr. Schmidt, ki je osebni Hitlerjev tolmač za tuje jezike, je dejal, da se "Bela hiša" imenuje po špansko Casablanca.

DRUGA FRONTA

Gotovo je sleherni zemljan že kar sam pogruntal, da so imeli tam na jeziku: DRUGO FRONTO. Tega tudi uradno poročilo samo ni zanikalo. Od kje bo prišel udar, mogoče jih bo celo več, tega seveda skrivnostni gospodje v Casablanki niso povedali. Povedali pa so še nekaj bolj zanimivega. Sam g.Churchill, ki je gotovo eden izmed najbolj redkobesednih državnikov, je dejal, da se bo borba samo še poojstrila in da o kakršnem koli kompromisu ne more biti govora. "Naša zmaga ima za cilj brezpogojno predajo Nemčije, Italije in Japonske."

Ta izjava predsednika angleške vlade je gotovo porazno zadela v prvi vrsti Italijo. Javna tajnost je, da so se fašisti na tistem

(da jih Prusijaki ne slišijo) nadejali, da se bodo brez velikih izgub izmuznili iz prusijaškega objema. Prepričani so bili, da bodo tudi v sedanji vojni Angleži zabrenkali na struno generalne odveze. V prvi svetovni vojni so zavezniki največkrat tako tudi postopali. Tega Lahi niso pozabili. Tudi takozvanim protifašistom je Churchill močno zatrobil na ušesa. Mi smo že večkrat ugovili, da tako fašisti, kakor protifašisti vzajemno korakajo v zunanji politiki po izgubljeni poti "sacro egoismo". Appetit po tujih zemljah draži oba v enaki meri. Oba potvarjata resnico pred svojim narodom in pred ostalim svetom. Vlogi pa sta si spretno porazdelila. Fašisti igrajo na Hitlerjevo karto, da bi z njeno pomočjo izbili zase čim večja teritorialna območja. Grof Sforza kot generalissimus vesoljnega protifašizma pa je mislil, da je anglo-saksonska karta več vredna in zato je k njej pristavil svoj lonček. Obe garnituri pa sta z Churchillovo izjavo dobili tako bunko, da jima je kar sapo vzelo.

LAŠKI POPLAH

V tukajšnjem biltenu, ki ga izdaja "LIBERA ITALIA", je močno zajokal, "antifascista di prima ora", g.Italico. Izkoristil je ta mož neomejeno širokogrudnost britanske demokracije in se s tipično laško perfidnostjo obregnil ob načrte, ki jih Italiji pripravljajo zavezniki. V svojem "meneštronu", ki mu je dal naslov "Non arzigogoliamo", z drznostjo in prepotenco odgovarja majorju Stephenu King Hallu, katerega članek smo priobčili v našem listu šte. 53. Zlasti ga je zbodel v oči prvi pogoj premirja z Italijo, ki pravi, da bodo zavezniki spoštovali italijanske meje iz leta 1914. V frazeologiji ta protifašist zopet žonglira z Mussolinijevimi pripovedkami o 600.000 mrtvih v prvi svetovni vojni. Že sama ta ogromno pretirana trditev je Mussolinijev plagijat, ki jasno priča o najintimnejši zlahti med fašisti in antifašisti. Da temu gospodu odgovorimo, bi ga morali najprej vprašati, ali je bilo treba teh 600.000 italijanskih mrtvecev zamenjati s 600.000 živih Jugoslovanov, ki jih je Italija 1.1920 izsilila od antante in jih z najogabnejšimi sredstvi poiskovala pretvoriti v "pure italiane". Če je ta nadomestek za Italijo obenem tudi njen vojni cilj, potem mu lahko tudi po tem - čisto mesnatem računu - povemo, da je v sedanji vojni Jugoslavija na žalost že davno v svojih žrtvah nadoknadila 600.000 italijanskih mrtvecev iz

prve svetovne vojne. Saj g. Italico ne more zanikati, da je bilo v Bosni in Hercegovini, v Črni gori in Srbiji, v Sloveniji in Dalmaciji po italijanskem zahrbtnem orožju pobitih najmanj 600.000 Jugoslovanov. Ali je g.Italico pozabil, da so Pavelića in njegove razbojnike izvežbali in oborožili Italijani? Mi tega nismo pozabili!

STARE PRIPOVEDKE

Ta globoki laški mislec pa plagira tudi še ostale Mussolinijeve potvorbe. (Italia ha avuto 600 mila morti appunto per raggiungere i suoi naturali confini). Kakšne pa so te naravne italijanske meje?

Lahi so jih v 22 letih sami začrtali temeljito in nepogrešno. Slovenci pod Jugoslavijo so se gospodarsko in kulturno razvijali v doslej še ne doživljenem tempu. Popotnik, ki je prepotoval Slovenijo in prekoračil italijansko - jugoslovansko mejo iz leta 1920 je tako strahotno razliko že na prvi pogled uočil. Tam pod Jugoslavijo so rasli prelepi slovenski domovi ko gobe po dežju. Veličastne šolske stavbe, nove, higijenične, moderne so se dvigale iz vsake slovenske vasi. Vsaka, tudi najmanjša vas je imela po nekaj ducatov dijakov v srednjih šolah. Domovi so bili nabiti knjig, časnikov, moderne poljedeljskega orodja in strojev. Vsako kmečko izbico, vsak hlev je razsvetljevala električna luč. Vsaka vasica je imela po najmanj dve prosvetni društvi. Kulturno valovanje je oživljalo vso lepo deželo.

Kaj pa tam preko meje, na novih laških obmejnih področjih? Tu so se dvigale kasarne, razuzdane beznice "Dopolavora". Tu so gorele slovenske hiše. Na vsaki cesti si srečaval sprevide uklenjenih slovenskih mož in fantov. Vsa nekdanja cvetoča naša domovina je v 22 letih postala ogromna sirotišnica, vsi naši najtrdnější kmetje-berači. Zakrpani in siromašni so tam naši domovi. Dvajindvajset let ni bila zgrajena niti ena sama kmečka hiša. Mesto društvenega življenja so slovenske vasice vznemirjali rubežni, mesto knjige in časopise so ljudstvo zabavali s puškami in mangelami. Ves Kras, vsa Vipavska dolina, Tolminsko, Cerkljansko, Kobariško, Brda, Pivka itd., vsa ta ogromna zemlja je poslala v laško srednjo šolo komaj ducat dijakov. Tu so Lahi s svojo mizerijo, s svojim prirojenim roparskim instinktom v resnici postavili "naravne meje", kakršne postavljajo danes po vsej ostali Sloveniji in bi jih postavljali še dalje, če bi se vojna dala

dobiti z gobeždanjem in lažmi, ker je laški pohlep neomejen. Ne, dragi gospod, laške naravne meje so tam, kjer nehalo slovenski grobovi. In teh so vaši rojaki nasejali toliko da ne bodo nikoli pozabljeni.

VOLTA LA BANDIERA...

G. Italico je kar naenkrat pozabil, da je Italija leta 1915 stopila v vojno zato, da "osvobodi" svoje sorojake na ozemlju takozvane Julijske Krajine. Takrat so neobveščeni zavezniki verjeli laškim lažem da je to ozemlje laška nacionalna posest. Danes pravi ta antifašistovski veleum, ki je zopet obrnil zastavo, da se ta vojna vodi zaradi ideologij, ne pa zaradi ureditve nacionalnih vprašanj. Kakšna pa je ta ideologija v Julijski Krajini, katere 91% celotne površine pripada Slovincem in Hrvatom? Mi smo temu gospodu že večkrat povedali, da je antifaziem omejen samo na to ozemlje, ki slučajno danes še pripada Italiji. In kdo so ti antifašisti? Sami in izključno sami Slovenci! Da, gospod Italico, 22 let je slovenski narod v Julijski Krajini v prvi liniji protifašistovskega bojišča. Ogromne so žrtve tega naroda. Medtem ko ste se vi in vaši tovariši potepali po pariških ulicah, je slovenski narod polagal najtežje žrtve za ideje, ki jih poznate vi samo na jeziku. Ali mislite, prebrihtni g. Italico, da je 30.000 Slovencev v laških koncentracijskih taborščih zaradi letoviških pobud? Ali mislite, da je 3.150 Slovencev iz Julijske Krajine v laških kazematah zaradi laškega gostoljubja? Ali mislite, da se 10.000 slovenskih četnikov iz Julijske Krajine bori na življenje in smrt s fašistovskimi razbojniki zaradi sporta? Potoki krvi, g. Italico, ki jih je vsrkala naša zemlja v Julijski Krajini v teku 22 let, so naša najboljša legitimacija dela in uspehov ideje protifašizma. Vedite, da v teh potokih ni laške krvi, kakor tudi ni Lahov na ozemlju Julijske Krajine. Ob velikem procesu decembra 1941 v Trstu ste namenoma zamolčali, da so bili vsi obsojenci do zadnjega samo Slovenci. Pa ne samo zamolčali, celo prikazati ste hoteli nevešči javnosti, kakor da so te akcije, zaradi katerih je bilo 5 Slovencev ustreljenih, ostalih 66 obsojencev pa obsojenih na po 30 let ječe, delo laškega protifašizma. Krvave legitimacije bodo edine odločevale na mirovnih konferencah. Ali mislite, g. Italico, da se naši fantje v Julijski Krajini sami, v Jugoslaviji in na ostalih zavezniških bojiščih borijo in krvavijo zato, da bodo tudi še v nadalje gorele slovenske

vasi po Julijski Krajini in da bodo slovenski sinovi tudi v bodoče pod najbolj barbarskimi sredstvi tajili svoje slovensko poreklo? Ne, g. Italico, tega ne bo več! **Brezpogojna predaja**, to je geslo od danes naprej! Pogoje pa bodo stavili sto in stotisoči tistih, ki so položili svoja dragocena življenja na oltar skupne borbe za ideje in za pravico.

MOLINO ANTIFASCISTA

Ali so protifašisti dvignili svoj glas proti tem množestvenim umorom? Ali so kdaj pomislili, da bi se po teh strašnih grozodejstvih, ki po svojih sadističnih orgijah, prekašajo celo prusijaški barbarizem, morali vsi pošteni Lahi skriti v mišje luknje in hvaliti Boga, da jim je še ohranil goló življenje? Ne oni v svoji rimski nadutosti, ki ni nič manjša od fašistovske, takih misli ne gojijo, saj tudi hijeni taka čustva ne padejo v glavo, ko rije po grobiščih. Šestotisoč preračunanih italijanskih umorov je izkopalo med nami - Jugoslovani in Italijani - prepad, ki ga stoletja ne bodo izravnala. Za bodoči evropski mir pa se ne bojte, g. Italico, vaše rasa nas je naučila, kako je treba ta mir čuvati. In verujte, da bodo sinovi od laške roke pomorjenih staršev, najboljši čuvarji tega miru.

Vi pa, g. Italico, svoje protifašistovsko delo nadaljujte z zbiranjem podpisov med laškimi interniranci, da bodo včerajšnji fašisti že jutri antifašisti in s tem izven žice. To delo je vsekakor patriotsko, čeravno smrdi po špekulaciji, ki je v Italiji nikdar ni primanjkovalo. Ali našim zaveznikom od 1.1941 (ekskluzivno izdajalskemu Rimu in dezerterskim Japoncem) smo že povedali, da ta vaša preoblikovalna mašina (molino antifascista!) ne melje porazov osi, pač pa prazno slamo. Avete capito?

Fr. Stiplovšek: Kapelica.

EL ALAMEIN

Pod gornjim naslovom najdemo le na večjih zemljevidih naznačeno malo, neznatno naselje. Kljub temu pa bo El Alamein v svetovni zgodovini zapisan z zlatimi črkami in bo dobil v njej eno izmed najčastnejših mest. Kajti tu na vratih Nilske doline je bila zadržana v svojem drvenju nemško-italijanska vojska. Tu so se odprla vrata v težko pričakovano svobodo in boljšo bodočnost vsem zaslužnjem narodom.

Danes, v teh dneh, ko zopet biva med nami britanski prvi minister, g. Churchill, pod drugačnimi okoliščinami kot je bil njegov prvi poset v mesecu avgustu, se spominjamo El Alameina, ki nam je bil zadnje upanje pred udorom sovražnika v Nilsko dolino. Današnji dnevi so v resnici srečni, kajti Zedinjeni narodi na vseh frontah krepko podijo sovražnika nazaj. S hvaležnostjo in zahvalo se spomnimo onih hrabrih junakov zavezniških armad, ki so tu pri El Alameinu položili svoja življenja na oltar svobode vseh narodov. Tukaj pri El Alameinu je bil do sedaj nepremagljivi Afrika Korps potolčen do samih gležnjev in za vedno izgnan iz Egipta in Libije. Kaj se je tu pravzaprav zgodilo?

POLOŽAJ PRED 23. OKTOBROM 1941

Ni še dolgo tega, bilo je 1. julija 1942, ko je nemško-italijanska vojska z največjim pritiskom silila v dolino Nila. Motorizirani nemški val pa je zaman udarjal na močan zid, ki ga je postavila do tedaj umikajoča se osma britanska armada. Iz el alameinskih postojank ne sme biti nobenega umika več, to je bilo geslo angleškega vrhovnega poveljstva in njegovih junakov, to pa je bila tudi vera vseh, ki so ostali v Egiptu. Ker je bil predor nemogoč, je pričela taktična borba in se je fronta premikala sem in tja ne da bi prišlo do odločitve. Sovražnik je bil v glavnem zadržan na črti zemljišča, ki se razprostira med Arabskim zalivom in Katarsko depresijo.

Sledili so dnevi relativnega miru. Poveljstvo osme britanske armade je prevzel general Montgomery pod novim poveljnikom zavezniških vojnih sil na Srednjem vzhodu, generalom Alexandrom.

Priprave za nove podvige so se vrstile z mrzlično naglico na obeh straneh. Organizacija oskrbovalne službe se je izvajala v vseh

podrobnostih in z vso natančnostjo. Vojaki osme britanske armade so dan in noč vežbali. Namera glavnega britanskega poveljstva je bila, da iz edinic osme armade izkuje napadalce, ki bodo sovražnika zadeli hitro, ojstro in obenem smrtonosno. Načrt vrhovnega poveljnika je bil izveden do popolnosti. Še nobena armada do slej ni razpolagala s tako močno in tako udarno silo. Tudi v letalstvu so se izvršile značilne spremembe, tako v pogledu oskrbovanja, kakor tudi poveljevanja samega. Do tega trenutka je prevladovalo mnenje, da je letalstvo samo pomožna sila osme armade; od sedaj dalje pa sta se obe vojni sili zedinili. Letalstvo je na ta način postalo sestavni del osme armade. Ta armada, ki je doslej razpolagala samo s "pomožnimi krili", je dobila sedaj svoja "lastna krila".

POPOLNO SODELOVANJE VOJSKE IN LETALSTVA

General Montgomery in poveljnik letalstva, letalski podmaršal g. Conningham, sta delovala vzajemno in uporabljala razpoložljive sile tako, kakor je potek operacij veleval. To dejstvo najboljšje dokazuje, kako važna je vzajemnost in medsebojno zaupanje in tudi kako tako postopanje vodi do uspehov.

Umevno je, da so ogledniški oddelki tako kopne vojske kakor letalstva stalno nadzirali sovražnika in to z vsemi sredstvi, ki jih pozna vojna veščina. Letalstvo pa je bilo poleg tega še močno zaposleno z napadi na sovražnika, na njegova oskrbovalna pota; spremljalo je britanske konvoje in potaljšalo sovražne ladje.

Malta je izdržala vse množestvene napore sovražnika, da bi junaški otok onesposobil. Malta se danes ne brani več, pač pa s svojimi silami najresnejše ograža ne samo južno Italijo, pač pa severoafriške ostanke Rommelove in Nehringove armade.

NEMŠKI POLOM V AVGUSTU 1942

Osma armada je še čakala in se pripravljala za končni obračun. Nemški poveljnik je nekaj naslutil, pa je zato hotel Britance prehiteti in koncem avgusta udaril. V resnici se je prebil skozi britanska minska polja na južnem delu fronte med El Ruweisatom in Hemeimatom. Po svoji stari navadi je nato svoje sile okrenil proti severu z namenom, da odreže angleške postojanke pri El Alameinu

in obkoli britanske sile na tem delu fronte. Nemški poveljnik je bil prepričan, da bodo Angleži, kakor pri Gazali, poslali svoje oklopne edinice v ogenj sovražnih 88 in 50 m/m topov, ki so jih Nemci že v naprej skrbno pripravili. Nemci pa so se hudo zmotili, kajti zgodilo se je ravno narobe. Namesto angleških tankov, so Nemci prišli v ogenj britanskih topov. Nemški poveljnik je računal tudi s srečo, ki mu je bila doslej vedno naklonjena, to pot ga je pa pustila na cedilu. General Montgomery je dobro poznal svojega nasprotnika in ga temu primerno sprejel. Hočeš, nočeš so bili Nemci prisiljeni umakniti se nazaj na svoja izhodišča. Po radiu in časopisih so objavljali Nemci lahkovernemu svetu, da je šlo tu pravzaprav za takozvano "forsirano rekognosciranje".

Sovražnik se je potuhnil in čakal sluteč, da Britanci nekaj pripravljajo. V tej skrbi je sovražnik stalno utrjeval svoje postojanke in jih poglobljal. Zdi se, da je tu pri El Alameinu pričela zahajati slava materialne in taktično - strategične premoči nemških oklopnih divizij, ki so pod znakom kljukastega križa, pregazile vso Evropo in zaslužile večino njenih prebivalcev.

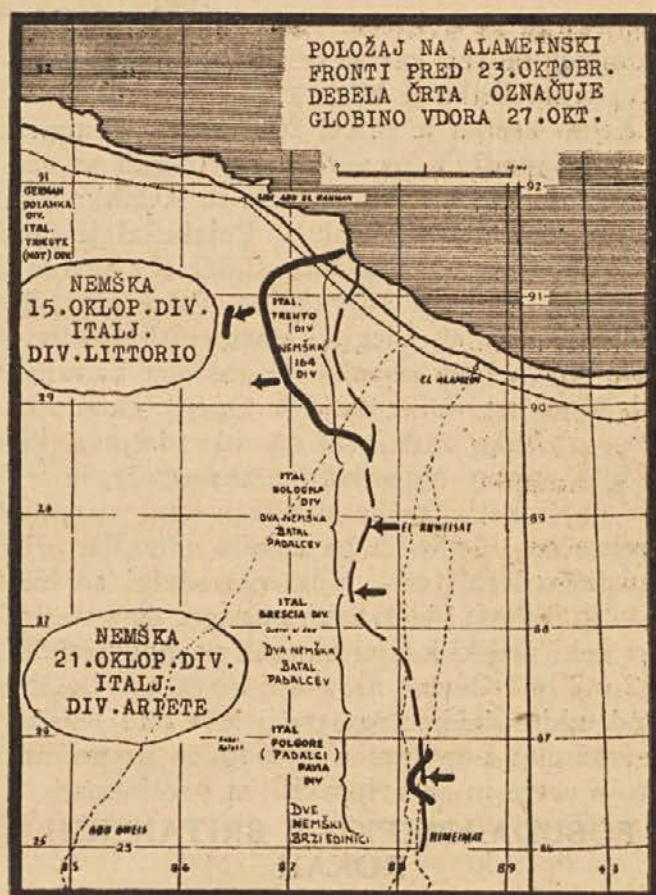
Rommel, ki ga je Hitler ob zavzetju Tobruka povzdignil v "feldmaršala", je bil v drugi polovici oktobra v Berlinu na dopustu. Nemci so mu priredili "zmagoslaven" sprejem. Zbranim častnikom je med drugim izjavil tudi tole: "Afrika Korps in Italijani so pred vrati Nilske doline in imajo svojo roko na kljuki Aleksandrijskih vrat!" Kako so jim Britanci kljuko izbili iz rok, vedo tudi Nemci prav dobro.

Za časa Rommeljeve odsotnosti je Afrika Korpsu poveljeval George Stumme, ki je bil svoje časo na ruski fronti na čelu enega izmed oklopnih zborov. Ta gospod je bil na svoje vojaške vrline zelo ponosen, zlasti pa se je smatral za strokovnjaka pri obrambah po globini. General Montgomery ga ni pustil dolgo čakati, da uveljavi svoje sposobnosti.

Osma britanska armada je v noči 23/24 X-1942 prešla v splošen napad.

23. OKTOBER 1942.

General Montgomery je izbral nov način napada, prilagoden puščavskim razmeram. Postopal je nasprotno od svojega tekmeča pri njegovi ofenzivi avgusta 1942. Njegov napad je bil zelo podoben taktičnim podvigom te vrste iz prve svetovne vojne. Sovražne postojanke je najprej temeljito razmehčal

s topovskim ognjem, s katerim je omogočal postopno napredovanje lastnim pehotnim edinicam. Oklopna vozila je imel pripravljena za trenutek, ko bodo top, nož, ročna granata in čistilci min izvršili svoje delo in pripravili dovolj prostora za manevriranje s tanki.

Napad je pričel istočasno na severnem in južnem odseku. Na jugu je držal sovražnik svoje postojanke na hribovitem ozemlju in s tem nadkriljeval ves ta odsek. Na severnem delu se je napad razvijal točno po načrtih, čeravno so bile borbe težke in krvave. Bitka je divjala dan in noč. Kar so Britanci po noči zasedli, je bilo treba čez dan utrditi. Sovražnik je bil tako zbežan, da ni mogel uočiti glavne smeri britanskega napada. 21. nemška oklopna divizija je na jugu čakala povelja za napad, ki pa nikoli ni bilo izdano. 90. nemška lahka divizija je bila z obalsko obrambo zaposlena pri Marsa Matruhu.

Pri enem izmed napadov R.A.F.-a je bil v svojem glavnem stanu ubit general Stumme in mu tako ni bilo usojeno, da bi svoje sposobnosti iz ruske fronte uveljavil v puščavskem pesku. Poveljstvo nad nemško-italijanskimi silami je za Stummejem prevzel general Ritter von Thoma, ki pa ni imel dovolj izkušenj, posebno v trenutku, ko je postal

položaj za os kritičen. Iz Berlina je prifrčal Rommel, da reši kar se rešiti da, bilo pa je že prepozno. Bitka je bila za os že izgubljena.

Kljub vsemu je pričel 26. oktobra Rommel s protinapadi. V to svrho je pritegnil na sever svojo 21. oklopno divizijo in 90. lahko divizijo iz Marsa Matruha. Poizkušal je pet protinapadov, ki pa so bili vsi odbiti z ogromnimi izgubami za sovražnika. Eden glavnih razlogov, da so njegovi znameniti protinapadi ostali brez uspeha, je zasluga britanskih topov na velike daljave. Ogenj teh topov je sovražnika zadrževal na take daljave, da je bilo vsako ogledovanje nemogoče, in izbir najšibkejške točke v britanskem sistemu preprečen. Še večja pa je bila udeležba britanskega letalstva. Njihovi podvigi so bili taki in njihovi poleti tako pogosti, da so n. pr. pri neki priliki letalci zmetali na površini 14 m² v 2 in 1/2 urah nič manj ko 80 ton bomb. Pod takim dežjem razstreljiva je bilo seveda sovražniku popolnoma nemogoče preurediti svoje vrste in se pripraviti za protinapade.

POBUDA KREPKO V BRITANSKIH ROKAH

Na ta način so dobili Britanci inicijativo krepko v svoje roke in nemško poveljstvo je v petdnevni krvavi bitki niti ni poizkušalo dobiti nazaj.

Medtem se je Britancem posrečilo, da so že globoko vdrl v sovražne postojanke na severnem odseku bojišča. Sicer je sovražnik na britanskem desnem boku - med krilom in morjem - držal še nekaj svojih edinic, ki so se krčevito upirale. Tu sta bila dva bataljona 125. nemškega oklopnega grenadirskega polka in dva bataljona 7. bersalijerskega polka. Ta odpor pa je Britancem samo pomagal. Sovražnik je tem edinicom pripisoval veliko važnost in njihov odpor poizkušal ojačiti z 21. oklopno in 90. lahko divizijo. Na ta način je svoje oklopne sile samo še bolj razmetal. V tem tiči tudi usodepolna napaka nemškega poveljstva. General Montgomery je na to diverzijo samo čakal in v noči 1. novembra 1942 izdal povelje za napad v smeri proti železniški progi pri Rahmanu v razsejane nemške oklopne sile.

Sovražnik se je sedaj moral odločiti: ali ostati in se še nadalje upirati, ali pa... se umakniti. V podobnem položaju je bil sovražnik v Severni Afriki najmanj že dvakrat in se obakrat tudi izmuznil. To je bilo decembra 1941 pri Gazali in pozneje pri Agedabiji. Tu pa se zopet pokaže nova podobloči-

tev. Ali se umakneš samo nekoliko nazaj, ali pa pričneš s splošnim umikom. Pri dveh zgornjih slučajih se je sovražnik samo nekoliko umaknil.

Po težki in krvavi večdnevni bitki je sovražnikov odpor pričel popuščati. To popuščanje pa se je kaj kmalu spremenilo v splošni umik proti zahodu.

S tem je bila druga el alameinska bitka končana z zmago osme armade.

Sovražnik je z vsem, kar je mogel rešiti drvel proti zahodu. Nemci so postopali pri tem zelo netovariško. Italijanom so pobrali vsa prevozna sredstva in jih prepustili njihovi usodi. Nemci so reševali samo nemške vojake.

Medtem so Nemci hiteli proti zahodu in le pri Fuki nudili pomembnejši odpor s svojimi zaščitniškimi edinicami. Nagromadena prevozna sredstva so nudila na obalni cesti in njeni okolici najhvaležnejše cilje za britansko letalstvo, ki je ta prevozna sredstva pridno in uspešno uničevalo.

Zmaga pri El Alameinu je bila popolna. Izgube v materijalu in ljudeh so bile za sovražnika tako velike, da jih kljub vsem naporom ni mogel nadomestiti in je zato hočeš, nočeš nastopil dolgo pot umika, ki je zgodovina do slej ne pozna, da na nek način pride pod okrilje Nehringove armade v Tuniziji. Kaj čaka Rommela na tem področju, bodo pokazali že najbližnji dogodki. H.M.N.

Mednarodno pravo - kos papirja

Večkrat se v svetovni javnosti razširjajo mnenja, da je Italija v tej vojni vendarle človekoljubnejša, kakor pa njen gospodar Hitler. Lahko so svetovnoznani komedijantje in svetovni rekorderji strahopetstva. Kot komedijantje slepijo svetovno javnost z nekimi humanimi in socialnimi utvarami na zasedenih ozemljih. Saj nam je še dobro v spominu, kako so njihovi oficirji pošiljali v Ameriko fotografske posnetke ustaških in prusijaških grozodejstev, da bi na način dokazali, da oni sami niso taki. Medtem pa je dobro znano, da so bili oni sami učitelji ustaških razbojnikov. V Ljubljani so morili za kulisami na stotine človeških žrtev, imen pa v svoji strahopetnosti niso objavljali. Jugoslovanske oficirje in vojake so "osvobodili" ujetništva, nato pa jih kot civilne interniranke poslali na prisilno delo. Tako so na najbolj nesramen način oropali naše ujetnike mednarodne zaščite.

GUMI, GUMI...

Ko te na cesti ustavi rdeča kapica angleške vojaške policije in te ljubeznivo opozori, da ne smeš drveti z vozilom nad 40 milj na uro - če se ti ne zgodi še kaj drugega, še gotovo spomniš, da to opozorilo velja štirim gumijastim obročem tvojega vozila. Tudi takrat, ko z godrnjanjem krpaš pokvarjen plašč ali pa preluknjano zračnico, ne pomišljaš mnogo, kakšno tvorivo imaš pravzaprav v rokah.

V prvi svetovni vojni je francoski tiger Clemenceau dejal, da bo zmaga zaveznikov priplavala po petroleju. V današnji vojni pa bi lahko dodali, da bosta petrolej in guma v mnogem odločevali in sta tudi že odločili, kam se bo nagnila tehnika zmage.

Kavčuk, iz katerega se gumij prideluje, so prinesli v Evropo kmalu po odkritju Amerike, nekako v 16. stoletju. Prinesli so ga najprej na Španjo, saj so bili Španci tisti, ki so pod zastavo Krištofa Kolumba odkrili "Novi svet". Pripovedujejo tudi, da so takrat kavčuk od sile drago plačevali. Ponujali so baje zanj enako težo srebra. Najprej so mislili, da je to proizvod živalskih ostankov v zemlji, kot n.pr. nafta. Prav nič tudi niso vedeli, kaj naj z njim počno.

200 let za tem pa je neznani angleški mehanik spoznal, da ima kavčuk lastnost, da izbrise s papirja s svinčnikom napisane znake. Tako je prišlo do prve praktične uporabe kavčuka, ko so začeli izdelovati gumijaste radirke.

Pred dobrimi 100 leti je Amerikanec Good year iznašel takozvano vulkanizacijo gumija.

Leta 1890. se je pri neki kolesarski dirki pojavil na štartu nekdo z bicikljem, ki je imel gumijaste obročje na kolesih. Gledalci so se posmehovali, ali ne dolgo, ker so že po desetih minutah vsi ostali dirkači odstopili in niso hoteli več tekmovati. Spoznali so, da ne bo mogoče zmagati, ker jih je tekmeč s kolesom na gumijaste obročje že takoj v začetku daleč prehitel.

Za iznajditelja gumijastih obročev na kolesih velja Irec Dunlop in se po njem še danes imenujejo gumijasti obroči. Ko so pričeli izdelovati tudi avtomobile z gumijastimi obroči, se je industrija kavčuka ogromno razvila in je danes kavčuk ena izmed najtežje pogrešljivih surovin. Angleži so prišli do kavčuka na precej čuden način. V začetku je imela Brazilija popolen monopol nad proizvodnjo gumija. Vsak izvoz semena kavčuko-

vega drevesa je bil najstrožje prepovedan. Angleži so zaskrbljeno gledali na naraščajoče potrebe po tem proizvodu, ki je bil izključno v braziljskih rokah. Po mnogem tuhtanju je leta 1876. angleški trgovec Henry Wickman-Arkins, ki je bil lastnik kavčukovega nasada, prejel iz Londona po posebnem kurirju prineseno pismo, v katerem so ga naprosili, naj naredi svoji domovini in njeni bodočnosti veliko uslugo in pošlje v Anglijo seme kavčukovca. Wickman se ni dosti pomišljal, saj je bil zaveden in ponosen Anglež.

Nekega dne - bilo je meseca marca - se je angleška tovorna ladja - Wellington - zadržala na kraju, kamor je Wickman pošiljal vreče "rožnega semena". Posadka angleške ladje je bila do zob oborožena. 19. marca je Wickman predložil braziljskim carinskim oblastem dve polni vreči na pregled. Lahkoverni Braziljanci so osupnili, ko so videli, da v vrečah ni "rožno seme", pač pa seme kavčukovca. Takoj so odhiteli štirje cariniki na kraj, kjer je čakala angleška ladja, da bi ji preprečili odhod. Na mostu pa so zagledali mornarje, oborožene s puškami in samokresi. Tako je 66.000 semen kavčuka "Hevea" prišlo neovirano v Anglijo. Iz njih so sčasoma zrastle ogromni angleški nasadi kavčukovega drevja v Indiji, na Daljnem vzhodu in zlasti na Malajskem polotoku.

Kavčukovi nasadi pa zahtevajo posebno zemljo in posebne vremenske prilike. Drevo je doma v tropskih krajih in v zmernih podnebjih ne uspeva. Ta nedostatek so najprej spoznali Rusi in pričeli tuhtati, ali ne bi bilo mogoče proizvajati kavčuka umetno. Po mnogoletnih izkušnjah in poizkusih se jim je posrečilo izdelati iz premoga umetni kavčuk. Proizvodnja pa se izkazala kot zelo draga. Zato so iskali drugo pot. Njihovi iznajdljivi kemiki so ugotovili, da je v nekaterih rastlinah mnogo soka, ki vsebuje do 10% smole, iz katere se lahko pridobiva kavčuk. Zlasti pred sedanjo vojno so Rusi na tem polju dosegli velike uspehe. V Ukrajini so postavili ogromne plantaže neke vrste divjega radiča, katerega mleček služi za izdelavo umetnega kavčuka. Tudi Nemci proizvajajo velike količine umetnega kavčuka, predvsem iz katrana. Svojemu umetnemu proizvodu so dali ime "buna". Največjo industrijo umetnega kavčuka pa ustanavljajo sedaj v Ameriki in bodo že v prvi polovici tega leta z njo lahko pokrili vse zavezniške vojne potrebe.

Trpod latnika

ČRNI BOŽIČ V BEOGRADU. Nad 4.000 ekzekucij so Nemci izvršili v Beogradu. V času od 9. do 13. decembra 1942 so aretirali v Beogradu več ko 3.000 oseb. Osumili so jih da podpirajo generala Mihailovića. Na Badnji dan so streljali 300 Srbov, na božični dan 3.000 in na drugi božični praznik 900. Ustreljenih je bilo tudi 68 oficirjev, ki so bivali v Beogradu kot vojni ujetniki na dopustu. Do sedaj so Nemci objavili samo 350 imen; v naslednjih dneh bodo objavili še nadaljna. Šef Gestapa v Srbiji, general Meisner, stalno vrši množestvene aretacije med prebivalstvom, ki je naklonjeno gibanju generala Mihailovića. V letu 1942 so Nemci v Beogradu pobili 27.000 oseb. Prusijaški banditi se po deželi predstavljajo med kmečkim prebivalstvom kot četniški funkcionarji in celo pobirajo od prebivalstva denar za četniški sklad. Kdor v ta sklad nekaj da, ga aretirajo in ustrelijo.

VOJNE BO KONEC 13. OKTOBRA t.l. Malteški menih, ki je prerokoval, da se bo prva svetovna vojna končala v mesecu novembru 1918 in da bo kralj Edvard VIII abdiciral, sedaj prerokuje, da bo konec sedanje vojne 13. oktobra t.l. "Al Ethnein", ki je to vest objavil je dodal še sledeče: 1- Rusi bodo še to zimo zavzeli Smolensk; 2- Rdeča armada ba še to leto vkorakala v Poljsko; 3- V Teheranu se bo to leto pripetilo nekaj razveseljivega; 4- Spomladi bodo Bolgari objavili vojno Turčiji; 5- To leto bo umrl italijanski kralj; 6- V aprilu t.l. bo konec kampanije v Tuniziji; in 7- V jeseni bodo zavezniki zavzeli Sardinijo in Kreto.

TUDI CAVALERO JE ŠEL PO GOBE. Lahi bodo v sedANJI vojni dosegli še en rekord, namreč rekord v bliskovitih zamenjavah mesta načelnika glavnega generalnega štaba. Ze časa nesmrtna laške blamaže v Albaniji so si načelniki glavnega generalštaba kar kljuke podajali drug drugemu. Nato je bil kratek odmor, sedaj pa se je kar nenadoma poslovil Cavalero in odstopil mesto generalu Vittoriju Ambrosiu. Ta nepričakovana zamenjava, pravijo v Italiji, je nastala zato, ker da je bil Cavalero na čelu neke monarhistične zarote proti fašizmu. Koliko je na tem resnice je težko uganiti. Nekateri Lahi v tujini poskušajo pač stvar speljati v njihove vode. Zato so v Ameriki Lahi na ves glas povedali, da ima Sforza čisto drugačne načrte in da njegova zamisel predvideva re-

publiko. Cavalero pa naj kar lepo ostane na letovišču, kjer je spravljen Badoglio in drugi. Svetovna javnost si pač ne dela skrbi glede Italije, tej je v tej vojni že odbrenkalo.

NOVA BARBARSTVA V LJUBLJANI. List "Newyork Times" prinaša iz Londona vest, da je priljubljena ljubljanska zdravnica dr. Boža RAVNIHARJEVA pobila nekaj laških vojakov, nato pa napravila samomor. Nato so Lahi zaprli njenega očeta znanega slovenskega javnega delavca in nekdanjega ljubljanskega župana, odvetnika dr. Ravniharja ter več drugih vidnejših slovenskih izobražencev, ki da so jih vse postrelili. Te vesti o junaškem podvigu slovenske junakinje dr. Ravniharjeve še nismo mogli potrditi še iz drugih virov in jo zato prinašamo z rezervo.

IZ LJUBLJANE. Rdeči križ išče naslednje osebe: Bonač Pepi, Bosnić Dmtar, Černe Andrejka, Dautović Aburajt, Gerbec Vera, Grasseli Majda, Grill Andrej, Ivanc Ivan, kapetan Ljubiša-Jovanović-Petković, Kaučič Pavla, Klun Ludvik, Koželj Stanko, Krajec Janko, Magdič Neža, Mihajlov Božo, Muha Metod, Pertot Genovefa, Pogačnik Mira, Popov Obrad, Slovník Anton, Šraj Alojz, Skaberne Milka, Smitok Lojzka, Štrukelj Valentin, Teodorović Blagoje, Truden Anton, Vršič Justina, dr. Vrdnjak Slavko, Žunac-Logar Zofija, svojci in znanci Panzek Ane in Straus Franca. Priobčujemo ta ime na zato, ker so svojci teh oseb ali v ujetništvu ali v internaciji. Vojaško sodišče še nadalje pridno deluje. Na smrt je bil obsojen KOTAR Franc, rojen v Gornjih Kamencah 19. 1. 1921, ki da je na dolenski progi izruval železniške pragove in s tem povzročil, da sta dve lokomotivi iztirili. Na dosmrtno ječo pa je bil obsojen KUTNAR Ludvik, rojen 27. 8. 1917 v Potoku.

ROK ZA NAROČBO "ŠOTORSKE KNJIŽNICE" poteče 10. februarja t.l. Zvezek štev. 7 bo izšel v novi opremi in TISKAN. S to številko pričnemo objavljati zgodovinski roman največjega ruskega pisatelja Alekseja K. TOLSTOJA. Prevod je za "Mladiko" preskrbel Al. Benkovič. Dejanje romana je zelo napeto in nam prikazuje dogajanja, ki so v marsičemer podobna današnjim časom. Opozarjamo naše fante, da bomo redno prinašali tudi njihove prispevke v posebnem kotičku. Seznanili bomo v "Knjižnici" čitatelje s slovenskimi pisatelji.